

VLÁDNÍ VYHLÁŠKA O ÚPLNÉM ZNĚNÍ PŘEDPISŮ O AUTONOMII PODKARPATSKÉ RUSI

ze dne 12. prosince 1938

(publikována pod č. 329/1938 Sb.)

Vláda republiky Česko-Slovenské vyhláší podle § 3 ústavního zákona ze dne 22. listopadu 1938, č. 328 Sb. z. a n., o autonomii Podkarpatské Rusi, úplné znění předpisů o autonomii Podkarpatské Rusi, obsažené v příloze této vyhlášky.

Beran v. r.

Příloha vládní vyhlášky č. 329/1938 Sb. z. a n.

Ústavní zákon
ze dne 22. listopadu 1938, č. 328 Sb. z. a n.
o autonomii Podkarpatské Rusi

Národní shromáždění, vycházejíc ze skutečnosti, že jihokarpatští Rusíni se dobrovolně připojili k republice Československé a že jejich území byla zajištěna nejširší autonomie jednak podle smlouvy uzavřené v Saint-Germain-en-Laye ze dne 10. září 1919 a jednak v § 3 ústavní listiny, usneslo se na tomto zákoně:

Díl první

Upravené znění § 1 a § 4, odst. 2 zák. č. 328/1938 Sb. z. a n.

Část první

Úvodní ustanovení

Článek I.

Ústavní soud rozhoduje i o tom, zda zákony sněmu Podkarpatské Rusi vyhovují zásadě čl. I zákona ze dne 29. února 1920, č. 121 Sb. z. a n., kterým se uvozuje ústavní listina Česko-Slovenské republiky.

Článek II.

Člena (náhradníka) ústavního soudu, kterého dosud jmenoval prezident republiky k návrhu sněmu Podkarpatské Rusi, jmenuje vláda Podkarpatské Rusi. Dokud se tak nestane, vykonává ústavní soud svou působnost v dosavadním složení a podle dosavadních předpisů.

Článek III.

(1) Zákony vyhlášené do dne, kterého se ustaví sněm Podkarpatské Rusi, i když se týkají věcí, které spadají do zákonodárné moci sněmu Podkarpatské Rusi, se vztahují i na území Podkarpatské Rusi, neplyne-li ze samého zákona nic jiného.

(2) Jestliže v zákonech, na kterých se usneslo Národní shromáždění, mluví se o podrobně

úpravě ať již zákonem nebo nařízením a jde-li o otázku, spadající do pravomoci zákonodárných a vládních orgánů Podkarpatské Rusi, jsou tyto orgány příslušné usnášeti se ve věci.

(3) Vládní a výkonnou moc na území Podkarpatské Rusi od 11. října 1938 vykonává ve věcech, spadajících do pravomoci Podkarpatské Rusi do té doby, pokud nebude utvořena vláda Podkarpatské Rusi (čl. V, odst. 4), vláda Podkarpatské Rusi, skládající se z tří členů, která tvoří součást ústřední vlády (§ 70 ústavní listiny).

Článek IV.

Ustanovení článků I až III, jakož i čl. V, odst. 4, části první a ustanovení části druhé tohoto ústavního zákona tvoří součástku ústavní listiny. Prováděcí zákony, zmíněné v tomto zákoně, netvoří součástku ústavní listiny.

Článek V.

(1) Volby do prvního sněmu Podkarpatské Rusi se vykonají do pěti měsíců od vyhlášení tohoto zákona podle ustanovení částí I a III zákona ze dne 14. dubna 1920, č. 330 Sb. z. a n., ve znění zákona ze dne 14. července 1927, č. 126 Sb. z. a n., o volbách zemských a okresních zastupitelstev, s tou změnou, že aktivní volební právo mají ti, kteří v den volby překročili 21. rok svého věku, že na každých 20 000 obyvatel příslušné národní skupiny připadne jeden mandát a že omezení pasivního volebního práva stanovená v § 6 cit. zákona se na tyto volby nevztahují.

(2) O platnosti voleb do prvního sněmu Podkarpatské Rusi rozhodne volební soud.

(3) Prvé zasedání sněmu Podkarpatské Rusi svolá do měsíce po volbách prezident republiky do města, které určí vláda Podkarpatské Rusi. Zasedání prvního sněmu Podkarpatské Rusi až do volby jeho předsednictva řídí zmocněnec strany, která při volbách dosáhla největšího počtu hlasů. Dokud se sněm neusnese na jednacím řádu, řídí se obdobnými ustanoveními jednacního řádu poslanecké sněmovny Národního shromáždění.

(4) Členy vlády Podkarpatské Rusi, která tvoří součást ústřední vlády, jmenuje prezident republiky na návrh předsednictva sněmu Podkarpatské Rusi, jestliže je tento ustaven.

Článek VI.

(1) Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

(2) V den vyhlášení tohoto ústavního zákona pozbývají platnosti všechny zákony a ustanovení, která odporují jeho ustanovením i změněné ústavní listině.

Článek VII.

Tento zákon provedou všichni členové vlády.

Část druhá

Změna ústavní listiny

Hlava I.

Všeobecná ustanovení

§ 1.

(1) Podkarpatská Rus je autonomní součástí Česko-Slovenské republiky.

(2) Definitivní název autonomního území jihokarpatských Rusínů ustanoví zákon sněmu Podkarpatské Rusi.

§ 2.

(1) Úřední a vyučovací jazyk na území Podkarpatské Rusi určí zákon sněmu Podkarpatské Rusi.

(2) Příslušníci českého národa, jakož i úřady, soudy, korporace, veřejné orgány a jiná sdružení ze zemí České a Moravskoslezské mohou ve styku s úřady, soudy a jinými veřejnými orgány užívatí českého jazyka. Pro děti české a slovenské národnosti se zachovává právo na školy s vyučovacím jazykem českým, pokud se týče slovenským.

(3) Jazyková práva, zabezpečená menšinám ve smlouvě mezi čelnými mocnostmi spojenými a sdruženými a Česko-Slovenskem, podepsané v Saint- Germain-en-Laye dne 10. září 1919, zůstávají nedotčena.

§ 3.

Na území Podkarpatské Rusi uzákoňuje se zemská příslušnost. Podmínkou nabytí zemské příslušnosti je domovské právo v některé obci Podkarpatské Rusi. Státní příslušnosti se nabývá automaticky příslušností zemskou.

Hlava II. Moc zákonodárná

§ 4.

(1) Národní shromáždění vykonává zákonodárnou moc pro celé území Česko- Slovenské republiky ve věcech:

1. ústavní listiny, jejích součástí, jakož i v otázkách upravujících činnost společných zákonodárných, vládních a výkonných orgánů;

2. vztahů Česko-Slovenské republiky k cizině, vypovídání války a uzavření míru, obchodní a tarifní politiky, vývozu a dovozu;

3. národní obrany;

4. státního občanství, vystěhovalectví, přistěhovalectví, cestovních pasů;

5. měny, měr a vah, patentů, ochrany vzorků a ochranných známek, vyměřování a mapování;

6. celních;

7. dopravy;

8. pošty, telekomunikací, poštovní spořitelni a šekové služby;

9. společného rozpočtu, společného závěrečného účtu, státního dluhu a schvalování zápůjček pro společné potřeby státu a jejich použití;

10. daní, dávek a poplatků, pokud slouží podle § 18 tohoto zákona ke krytí výdajů společných věcí, zásad nepřímých daní vůbec;

11. monopolů, společných státních podniků, ústavů a zařízení. Výjimku činí státní lesy a statky, báňské a hutní podniky, lázně, jejichž vlastnictví a správa přechází na tu zemi, na jejímž území se nacházejí;

12. právní úpravy otázek hospodářských a finančních, které jsou potřebné k zabezpečení stejných soutěžních podmínek podnikání.

(2) Na základě souhlasu sněmu Podkarpatské Rusi může Národní shromáždění jednotně řešiti i jiné otázky společného zájmu.

§ 5.

(1) K platnosti usnesení Národního shromáždění ve věci změny ústavní listiny a ústavních zákonů vůbec, pokud by se tato změna týkala státoprávního postavení Podkarpatské Rusi, je potřeba, aby většina, určená v ústavní listině, zahrnovala v sobě i přiměřenou kvalifikovanou většinu členů sněmovny, zvolených na území Podkarpatské Rusi.

(2) K zákonům ve věcech uvedených v § 4, odst. 1, č. 12 je třeba, aby většina určená v ústavní listině zahrnovala v sobě i přiměřenou většinu členů sněmoven zvolených na území Podkarpatské Rusi.

§ 6.

Členové obou sněmoven Národního shromáždění, zvolení na území Podkarpatské Rusi, mají hlasovací právo jen v případě usnášení o věcech uvedených v § 4 tohoto zákona.

§ 7.

(1) Zákon usnesený Národním shromážděním ve věcech uvedených v § 4 tohoto zákona týká se Podkarpatské Rusi jen, je-li to v něm výslovně uvedeno.

(2) V takovém případě budiž zákon vyhlášen v původním znění také v úředním jazyku Podkarpatské Rusi.

§ 8.

V Stálém výboru budou jako členové a náhradníci poměrně zastoupeni členové obou sněmoven Národního shromáždění, zvolení na území Podkarpatské Rusi.

§ 9.

(1) Ve veškerých věcech neuvedených v § 4 tohoto zákona vykonává zákonodárnou moc pro území Podkarpatské Rusi sněm Podkarpatské Rusi, volený všeobecným, přímým, tajným hlasováním podle zásady poměrného zastoupení.

(2) Sněm Podkarpatské Rusi se usnese na ústavě Podkarpatské Rusi v rámci právního uspořádání Česko-Slovenské republiky.

(3) Změna území Podkarpatské Rusi může se podle § 33 ústavní listiny uskutečniti toliko po souhlasu dvoutřetinové většiny sněmu Podkarpatské Rusi.

(4) K mezinárodním smlouvám, které se týkají kulturních, kultových a hospodářských otázek výlučně podkarpatoruských a které spadají ve smyslu odstavce 1 do pravomoci Podkarpatské Rusi, je třeba souhlasu sněmu Podkarpatské Rusi.

(5) Ustanovení § 47 a § 48, odst. 1 a 3 ústavní listiny se vztahují přiměřeně i na zákony sněmu Podkarpatské Rusi.

(6) Ustanovení §§ 20, 23 až 26 ústavní listiny se vztahují i na členy sněmu Podkarpatské Rusi na celém území republiky Česko-Slovenské.

Hlava III. Moc vládní a výkonná

§ 10.

Většina, potřebná ve smyslu § 57 ústavní listiny k volbě presidenta republiky, musí zahrnovati přiměřenou většinu členů Národního shromáždění, zvolených na území Podkarpatské Rusi. V případě, že by této většiny nebylo možno dosáhnouti, odloží se volba o 14 dní, a jestliže by nedošlo v této době ke shodě, vykoná se volba většinou, určenou v § 57 ústavní listiny.

§ 11.

(1) Vládní a výkonnou moc na území Podkarpatské Rusi ve věcech uvedených v § 4 tohoto zákona vykonávají orgány republiky Česko-Slovenské kromě věcí uvedených v § 4 odst. 1, č. 4, 6, 7, 8, 10 a 12 tohoto zákona.

(2) Na základě vzájemné dohody příslušných ministerstev možno jednotně upravití otázky společného zájmu.

§ 12.

(1) Rozhodování v ústřední vládě republiky a podpisování jejích aktů zúčastní se členové vlády Podkarpatské Rusi jen tehdy, jde-li o záležitosti, týkající se též Podkarpatské Rusi.

(2) Jestliže se vládní nařízení (§ 84 ústavní listiny) týká též Podkarpatské Rusi, podpíše je aspoň jeden člen vlády zastupující Podkarpatskou Rus.

§ 13.

(1) Zaměstnanci ústřední státní správy na území Podkarpatské Rusi budou se přijímati především z řad příslušníků Podkarpatské Rusi.

(2) Do společných ústředních úřadů, ústavů a podniků bude přijat počtu obyvatelstva Podkarpatské Rusi přiměřený počet jejích příslušníků.

(3) Na území Podkarpatské Rusi bude umístěn kontingent vojenských útvarů veškerých zbraní a služeb přiměřený počtu jejího obyvatelstva. Příslušníci Podkarpatské Rusi přidělí se především k útvarům, které jsou umístěny na jejím území a podřízeny příslušnému velitelství pro Podkarpatskou Rus.

§ 14.

(1) Podkarpatské Rusi, jejím zařízením a orgánům se zabezpečuje poměrné zastoupení ve všech společných ústředních zařízeních, radách, komisích, výborech a pod.

(2) Podkarpatské Rusi, jejím zařízením a orgánům se zabezpečuje poměrné zastoupení v mezinárodních organisacích, uniích, radách, výborech, komisích a pod., v nichž Česko-Slovenská republika dosáhla nebo dosáhne zastoupení.

§ 15.

(1) Ve věcech uvedených v § 4, odst. 1, č. 4, 6, 7, 8, 10 a 12, jakož i v ostatních věcech neuvedených v § 4 tohoto zákona, vykonávají vládní a výkonnou moc autonomní orgány Podkarpatské Rusi.

(2) Ve věcech uvedených v § 4, odst. 1, č. 6 a 10 jednají zemské orgány podle předpisů společných ministerstev.

(3) Hospodaření státních dopravních podniků (§ 4, odst. 1, č. 7 a 8 tohoto zákona) se uspořádá podle zásady, že Podkarpatská Rus samostatně a na svůj účet hospodaří.

(4) Věci celostátního a společného zájmu budou řešeny dohodou příslušných orgánů. K tomu účelu možno zřídit i společné orgány.

(5) Vládní a výkonnou moc na území Podkarpatské Rusi vykonává vláda Podkarpatské Rusi, odpovědná sněmu Podkarpatské Rusi.

§ 16.

Soudní ochranu proti správním úřadům Podkarpatské Rusi ve věcech patřících ve smyslu § 15 tohoto zákona do jejich pravomoci poskytuje v nejvyšší stolici nejvyšší správní soud v Praze v senátě určeném pro Podkarpatskou Rus.

Hlava IV. Moc soudcovská

§ 17.

(1) Soudnictví na území Podkarpatské Rusi vykonávají soudy zřízené na tomto území. V nejvyšší stolici poskytuje ochranu nejvyšší soud v Brně v senátě určeném pro Podkarpatskou Rus.

(2) Všude, kde hlava čtvrtá ústavní listiny mluví o úpravě zvláštním zákonem, je míněn zákon sněmu Podkarpatské Rusi.

Hlava V. Společné výdaje

§ 18.

(1) Na úhradu výdajů společných věcí, počítajíc v to i službu státního dluhu, určen je výnos cel, monopolů a společných státních podniků a výnos nepřímých daní, které určí Národní shromáždění zákonem.

(2) Ke zcizení majetku, který podle § 4 odst. 1, č. 11 přechází do vlastnictví zemí, třeba souhlasu Národního shromáždění.

§ 19.

Podkarpatská Rus, její příslušníci, jejich ústavy a podniky budou účastni na věcných výdajích rozpočtu společných věcí, podobně na společných fondech, dotacích a jiných výhodách ze společných státních a státem spravovaných prostředků v poměru daňového výnosu.

Díl druhý

Znění § 2 a § 4, odst. 1 zák. č. 328/1938 Sb. z. a n.

Čl. I.

(1) Úřad guvernéra a viceguvernérů Podkarpatské Rusi, kancelář guvernéra Podkarpatské Rusi a guberniální rada pro Podkarpatskou Rus se ruší.

(2) Působnost guvernéra Podkarpatské Rusi, pokud na něj byla přenesena s ministerstev, s vlády nebo s jiných úřadů (orgánů), jakož i působnost zemského úřadu pro zemi Podkarpatoruskou může vláda Podkarpatské Rusi nařízením přenést na jiné úřady (orgány).

(3) Pro úřady (orgány), na něž bude přenesena podle odstavce 2 působnost guvernéra Podkarpatské Rusi, neplatí omezení výkonu působnosti, která byla guvernérovi Podkarpatské Rusi uložena ve prospěch jiných úřadů a orgánů zákonem ze dne 26. června 1937, č. 172 Sb. z. a n., o prozatímní úpravě právního postavení guvernéra Podkarpatské Rusi a o souvislých opatřeních organizačních.

(4) Předpisy zákona o organisaci politické správy týkající se funkce zemského presidenta nabývají na Podkarpatské Rusi znovu plné účinnosti.

Čl. II.

Ustanovení čl. I dílu druhého nemají povahu ústavního zákona.